

Ing. Milan Kubeša, CSc.

Nemáme „předoktrínováno“?

17. ledna 2002 uspořádal Ústav strategických studií Vojenské akademie v Brně celoarmádní seminář pod názvem „Místo, poslání a obsah doktrín AČR v systému alianční a národní obrany“. Mezi účastníky byli zástupci všech zainteresovaných složek rezortu obrany. Hlavní referát, ve kterém nechybělo několik kritických pohledů na celkovou koncepci rozpracování doktrín, ale i návrhy pro zkvalitnění dalšího procesu jejich tvorby v AČR, přednesl plk. v zál. doc. Ing. Petr Němec, CSc. K dosažení potřebné diskuzní atmosféry přispěla i kvalitní vystoupení účastníků z operačních velitelství a z Centra pro reformu ozbrojených sil. Oficiální linii tvorby doktrín objasnil účastníkům náčelník oddělení operací a doktrín odboru perspektivního plánování sekce perspektivního plánování GŠ AČR. Jeho vystoupení doplnil jeho nejbližší nadřízený.

Z vystoupení obou funkcionářů jednoznačně vyplynulo, že se sice mnoho práce vykonalo, ale ne ve všech případech bude práce zpracovatelů doktrín využita v reálné vojenské praxi velitelů a štábů AČR. Hlavní myšlenkou jejich vystoupení byla skutečnost, že se plánuje zpracování dalších doktrín nižšího řádu (nehledě na již existující nebo rozpracované) a to v úzké návaznosti na schválené společné spojenecké publikace řady AJP. Jelikož připravovaný sborník bude distribuován v omezeném počtu jen účastníkům semináře, volím možnost zveřejnit své názory k problematice doktrín širšímu čtenářskému okruhu v tomto krátkém článku.

Dozvěděli jsme se, že se konkrétně jedná o **uzavření zpracování** Personální doktríny AČR, Doktríny vojenských operací jiných než válka, Doktríny sil územní obrany, Doktríny velení a řízení a Doktríny vojenské zdravotnické služby. Jinými slovy řečeno, uvedené doktríny jsou v různém stadiu rozpracovanosti, ale vzhledem k tomu, že jejich zpracování není plánováno na rok 2002, budou na nich práce přerušeny s předpokladem jejich dopracování po roce 2002. Účastníkům bylo objasněno, že budou **ukončeny práce** na sedmi doktrínách (Doktrína mnohonárodních operací, Doktrína schopností společných sil, Doktrína koordinace s nevládními organizacemi, Doktrína velitelství logistiky, Doktrína systému C4, Doktrína pozemních sil a Doktrína vzdušných sil).

Pochopil jsem tuto skutečnost tak, že uvedené doktríny jsou na různém stupni rozpracovanosti, a že bylo doporučeno výsledků využít jako jeden z podkladů při zpracování souvisejících doktrín. Nejsložitějším a zásadním úkolem má být **zpracování** Doktríny pozemních operací, Doktríny vzdušných operací, Doktríny operací na podporu míru, Doktríny CIMIC, Doktríny psychologických operací, Doktríny informačních operací a Doktríny podpory hostitelskou zemí. Bylo vysvětleno, že je nutné **novelizovat** čtyři dříve zpracované doktríny (Doktrínu zpravodajství, Doktrínu společných operací, Logistickou doktrínu AČR a Doktrínu operačního plánování). Konečně bylo hovořeno i o potřebě **revidovat** nedávno novelizovanou Doktrínu Armády České republiky. Celkově bylo zmiňováno, kromě Doktríny AČR, **23 různých doktrín**.

Asi se mnou bude větší část čtenářů souhlasit, jestliže vyslovím názor, že jde o enormní vytížení lidí. Lze sice připustit, že tvůrčí činnost rozvíjí ducha, ale je otázkou, zda vykonaná práce je, při vši účtě ke zpracovatelům, dostatečně kvalitní a zda je efektivní. Podle mých informací jde o velké vytížení pracovníků, oponentů a koneckonců i funkcionářů GŠ AČR, operačních velitelství a vojenských škol. Lze si položit otázku, jak je možné, že se některé doktríny zpracovávají a dále nejsou potřebné, nebo proč se mají zpracovávat jiné doktríny a ty, co se zpracovávají, se mají odložit? V některých vystoupeních účastníků semináře zaznělo, že celý proces, resp. systém tvorby doktrín je přinejmenším zvláštní - vyhýbám se pojmu „nekoncepční“. Po vyslechnutí diskuze jsem nabyl přesvědčení, že takto by se dále postupovat nemělo. Nejde tak trochu o hazardování s energií a časem lidí? Kladu sám sobě otázky - **jaký je účel těchto mnoha doktrín**, kdo je potřebuje, jak jsou závazné pro potenciální uživatele, jaký je jejich vztah k předpisům, atd.? Stručně nastíním svou představu o jedné z možných variant procesu tvorby doktrín v budoucnu.

Mám diametrálně odlišný názor na tvorbu a potřebnost doktrín v porovnání s oficiální koncepcí. Vůbec si nemyslím, že paralelně s vytvářením aliančních doktrín řady AJP musí mít naše malá armáda obdobné doktríny. Společná spojenecká publikace AJP je totiž i naše publikace. Podle mého názoru bychom si měli vystačit **jen s jedinou „centrální“** Doktrínou Armády České republiky, která by byla „filozofickým návodem k použití vojsk“ při různých krizových situacích v intencích našich branně-bezpečnostních zákonů. Mohlo by jít o „**živý**“, **permanентně opracovávaný dokument**, který by v jednotlivých kapitolách a podkapitolách obsahoval principy a zásady plnění široké škály úkolů - od klasických bojových až po netradiční úkoly, na kterých se armáda podílí. Mám za to, že bychom publikace řady AJP měli chápat jako jeden z několika základů pro tvorbu naší vlastní národní doktríny. Mimochodem jsem se v rámci oponentury s některými „doktrínami“ seznámil a, při vši účtě k tvůrcům těchto materiálů, při čtení některých jsem se docela „pobavil“. Hlavně jsem stále hledal opodstatnění jejich existence, nehledě na **pojmový chaos**, kterým byla většina materiálů „prošpikována“.

Závazné a potřebné by pro uživatele měly být (tak jako např. v Bundeswehru) **vojenské předpisy**, které by měly, především z hlediska terminologie, z této jediné doktríny vycházet. Závazných předpisů může existovat tolik, jaká je reálná potřeba. Samozřejmě by nešlo o „živé“ dokumenty, ale o dokumenty s delší dobou platnosti, které by byly podle potřeby doplňovány, resp. novelizovány.

Ze semináře jsem si odnesl i následující, myslím si, že dosti zajímavý poznatek. Reforma ozbrojených sil [*] je nastartována a diskuze se problému vztahu doktríny a nové podoby reformované AČR vyhnula. Naskytá se otázka, zda zveřejněná podoba reformované AČR (podle mne **předčasně** zveřejněná struktura AČR) bude mít dopady na obsah nynější Doktríny AČR? S revizí doktríny je sice počítáno, ale v diskuzi nezazněla žádná zmínka o tom, v čem bude ona revize spočívat? Poznámka o předčasnosti zveřejněné struktury AČR v dokumentech reformy OS není samoúčelná, ale záměrná. Mám ten názor, že struktury mají vycházet z úkolů, resp. ze způsobu plnění těchto úkolů a nemá tomu být opačně. Obávám se však, že se nacházíme na prahu opačného postupu.

Budeme revidovat doktrínu tak, aby se nám avizované struktury, které vůbec nemusí být efektivní, „vlezly“ do způsobů plnění úkolů. Již nyní mohu s určitostí říci, že „vlezou“, a to z jednoho prostého důvodu: Soudobá Doktrína AČR totiž **žádné způsoby plnění úkolů neobsahuje** a pokud obsahuje, jde o naprosto obecné fráze. Později, když se budou jednot-

livé způsoby plnění úkolů rozpracovávat do **skutečné** doktríny a následně do ustanovení vojenských předpisů, lze za jistých podmínek očekávat, že navrhované struktury AČR budou z hlediska způsobů plnění široké škály možných úkolů nevhodně uspořádány.

Podporuji proto myšlenku, která zazněla v závěru úvodního referátu semináře, a kterou mírně parafrázuji: Zakončit tříleté období pokusů a improvizací, provést analýzu, poradit se s kolegy v NATO a vytyčit nové úkoly.

Bylo by na místě vytvořit tým tvůrčích pracovníků, který by s využitím již existujících materiálů a dalších nabízených publikací řady AJP zahájil zpracování Doktríny AČR – živého dokumentu, který by se neustále doplňoval o nové poznatky. Možnou formou by mohl být „internetový časopis“ umístěný na serveru www.army.cz s možností zakládat diskuzní skupiny k jednotlivým problémům vojenského umění. Obhospodařovatelem by mohlo být např. již zmíněné oddělení operací a doktrín GŠ AČR nebo jiné specializované pracoviště rezortu obrany.

Doktrína AČR by mohla mít maticové uspořádání podle následující tabulky (varianta):

Kapitola	Všeobecně	Mobilní pozemní síly	Vzdušné síly	Teritoriální síly	Síly a prostředky logistiky a voj. zdravotnictví	Ostatní (Vojenská policie aj.)
Členění AČR a určení sil	•	•	•	•	•	•
Úkoly AČR	•					
Účast ve společných operacích podle čl.5	•	•	•	•	•	•
Účast v operacích mimo čl.5	•	•	•	•	•	•
Účast v operacích EU	•	•	•	•	•	•
Účast v humanitárních operacích	•	•	•	•	•	•
Operace pod národním velením	•	•	•	•	•	•
Ostatní způsoby použití AČR	•	•	•	•	•	•
Velení a řízení	•					
Vojenské zpravodajství	•					
Operační plánování	•					
CIMIC	•					
HNS	•	•	•	•	•	•
Součinnost s civilními organizacemi	•			•	•	•
Různé	•	•	•	•	•	•
Přílohy	•	•	•	•	•	•

Jde o velmi zjednodušené schéma. V podstatě chci touto tabulkou upozornit na skutečnost, že je naprosto postačující, jestliže místo mnoha doktrín budeme mít jedinou doktrínu, která bude uspořádána do kapitol, podkapitol, po úkolech, po složkách a jinak podle potřeby.

Rozhodujícím kritériem by měla být přehlednost, jednotná terminologie a úzká provázanost jednotlivých částí. Východiskem pro zpracování doktríny by měly být nejen publikace NATO řady AJP, ale i vlastní zkušenosti a studie vědeckých pracovišť resortu obrany a zkušenosti a vědecké poznatky našich sousedů a spolučlenů v NATO.

Na základě této doktríny by měly být specializovaným pracovištěm GŠ AČR (v součinnosti s odborníky od vojsk a voj. škol) zpracovány vojenské předpisy. Nastíněné řešení by, podle mého názoru, mělo být efektivnější, nežli současný proces.

Literatura:

1. Úvodní referát a diskuzní vystoupení na celoarmádním semináři dne 17. ledna 2002 (sborník se v době zpracování článku vytvářel), Brno 2002.
2. Reforma ozbrojených sil České republiky - cíle a principy. VR 4/2001.
3. Doktrína Armády České republiky. Novelizovaná verze, Praha červen 2001.

Poznámka:

- [*] Již samotný dokument „Reforma ozbrojených sil České republiky - cíle a principy“ v sobě obsahuje rozpor v tom, že uvádí v části 5.2. „... základní členění armády bude vycházet ze specifiky úkolů a způsobů jejich plnění“, načež bez popisu oněch způsobů plnění úkolů předkládá v příloze č. 12 schéma členění AČR.

Uvažujete o výstavbě velkých základen. Co Vás k tomuto kroku vede a jaké to přinese výhody?

Výhody větší koncentrace vojsk do jedné (více) tzv. páteřních základen pozemních sil jsou dány několika faktory - ekonomickými, vojensko-odbornými, technologickými a sociologickými.

Rád bych se v první řadě podíval na ekonomický efekt. V oblasti ekonomiky je velká posádka pro armádu jednoznačným přínosem. Díky výstavbě jedné posádky Podbořany může Armáda České republiky uzavřít šest posádek jiných, kde současná infrastruktura odpovídá době používání. Většina současných objektů byla vybudována v 60. až 70. letech minulého století s tehdejší stavební technologií. Z toho vyplývají další problémy v oblasti dodržování již platících velmi tvrdých „evropských“ zákonů v oblasti dodržování hygieny, ochrany zdraví, ekologie, bezpečnosti atd.

*Plk. Ing. Vratislav Máslo,
ředitel odboru programů výstavby sil
Centra pro reformu ozbrojených sil
reforma@army.cz*